

Den gamle mølle i Gullerup

Af P. C. O. NØRGAARD

SMUKT BELIGGENDE mellem Gullerups bakker og de grønne agre med Hanklit som baggrund, laa Gullerup Mølle, en gammel ærværdig mølle i hollandsk stil, beundret af mange turister og velkendt af næsten alle morsøboere.

Møllen blev opført af ny i 1840, ikke i Gullerup men ved hovedgaarden Overgaard i Faartoft (gammel benævnelse Overgaard by) og opførtes med kongelig bevilling til formaling af korn til gaardens forbrug. Møllen laa lidt nordvest for det nuværende stuehus. Her blev i 1912 de store kampesten gravet op, hvorpaa møllen havde staaet.

Den gamle mølle i Gullerup
(fot.: P.C.O. Nørgaard)

Midt i 1840-erne ønskede ejeren af Overgaard P. C. Østergaard, at udvide møllet til ogsaa at formale korn for andre. Ansøgning herom blev indsendt til kongen. Bevillingen blev givet 27. oktober 1849. Den lød således: Vi Frederik den Syvende af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormaren, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg gjøre vitterlig: at eftersom for os allernaadigste er bleven ansøgt og begjæret Vor allernaadigste Konfirmation paa Ejeren af Hovedgaarden Overgaard paa Morsøe Peder Christian Østergaard af Vor elskelige kjære Hr. Fader Hølsalige Kong Christian den 8de høilovlige Ihukommelse under 27. Febr. 1840 allernaadigste meddelte Bevilling på i Stedet for den ved berørte Hovedgaard til Familiens Brug værende Mølle at lade opføre en større Veirmølle til Melmaling ogsaa for andre og der at indlægge een Qværn til Melmaling og en Skalqværn til Grynmalning alene. Saa ville vi herved samme bemælte Bevilling for fornævnte P. C. Østergaard, forsaavidt deri ikke ved samme almindelige

Foranstaltninger er sket eller herefter nogen Forandring udi alle dens Ord, Klausuler og Punkter konfirmeret og stadfæstet, forbydende alle og enhver herimod eftersom forskrevet staa at hindre eller i nogen Maade forfange at gjøre under vor Hyldest og Naade. Givet i vor kongelig Residensstad, Kjøbenhavn, 27. Oktober 1849. Under vort Kongelige Segl.

Efter hans Kongelig Majestæts allernaadigste specielle Befaling, *Rosenørn Heltzen*.

For Ejeren af Overgaard paa Morsøe P. C. Østergaard, paa en Bevilling til at opføre en Vindmølle m.m.

Umiddelbart efter denne bevilling blev en større mølle opført ca. 500 m længere mod vest på den helt fritbeliggende Trehøje. Det materiale af den ca. 10 aar gamle mølle, der kunne bruges, blev brugt.

Trehøje hører nu ind under Kølvinggaard. Denne gaard er bygget i 1882 som udbyggergaard fra Overgaard. Trehøje er overpløjede gravhøje. Da fundamentet til møllen blev udgravet, fandt arbejderne 4-5 grave. Der blev fundet et par bronzesværd, og disse var i mange aar i Overgaard og var et yndet legetøj for drengene. Der er siden i dette aarhundrede af Nationalmuseet udgravet flere grave i samme højregion. I 1887 ønskede ejeren af Overgaard, Ole Overgaard, ikke længere at benytte møllen og solgte den til Niels P. Lyndrup, der havde haft møllen i forpagtning i 10 aar. Han flyttede møllen til Gullerup, og dette skete uden at der blev foretaget nogen forandring ved den. Niels P. Lyndrups søn Kresten Lyndrup var 4 aar, da møllen blev flyttet. Han overtog siden møllen og var den sidste møller i den gamle mølle. Da han holdt op med møllet, gik møllen i forfald. I 1962 blev de sidste rester fjernet. Et par bjælker bar aastallet 1816. Kresten Lyndrup har fortalt mig, at de stammede fra en endnu ældre mølle ved Overgaard, men det kan ikke bekræftes, idet vi skal helt tilbage til 1532, før jeg kan finde noget om en mølle til Overgaard, og det maa sikkert være en vandmølle, der her omtales. I 1532 omtales en uoverensstemmelse mellem ejeren paa Overgaard, Johan Pors og sandemændene i Nørre Herred angaaende et skel (vandløb) imellem Overgaard og Bjergby mark, ved Overgaards mølle og imellem Solbjerg og Overgaards mark. Omtalte sted er en lavning med nogle meget vandrige kildevæld og rester af gammel vej m.m., saa det er sandsynligt, at her har ligget en vandmølle. Til slut et sagn om Trehøje: I Trehøje boede en liden bjergmand. En dag gik han til fru Mette til Overgaard (Mette Marie Knudsdatter, ejer af Overgaard 1811) og sagde: Vil du laane fru Mette til Undergaard dit "Silkeskjørt" at staa brud i. Men da hun havde givet ham skjørtet, og det varede længe, førend det bragtes tilbage, gik hun en dag til højen og raabte udenfor: Giv mig mit skjørtet tilbage. Da kom bjergmanden ud, gav hende skjørtet, ganske overdryppet med voks, sigende: Efterdi du krævede det, saa tag det saadant. Havde du tøvet nogle dage, saa skulde der have været en diamant derpaa i stedet for hver voksplet.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1966, side 163-166).